

HIGIENISTKA / HIGIENISTA *

1. Założyła / założył opatrunek, nakleiła / nakleił plaster z opatrunkiem, zabandażowała/zabandażował kończynę, wykorzystata /wykorzystał do założenia opatrunku chustę trójkątną.
2. Zabezpieczyła / zabezpieczył się przed przeziębieniem, odmrożeniem.
3. Potrafi prawidłowo postąpić w przypadku skaleczenia, otarcia nogi, niewielkiego oparzenia, krwotoku z nosa, użądlenia przez pszczołę lub osę.
4. Zmierzyła / zmierzył temperaturę. Wie, jaka jest prawidłowa temperatura ciała.
5. Poznała / poznał alarmowe numery telefonów. Wie, kiedy i w jaki sposób należy z nich korzystać.

SANITARIUSZKA / SANITARIUSZ * *

1. Poznała / poznał zasady kompletowania apteczki. Skompletowała / skompletował apteczkę osobistą.
2. Potrafi prawidłowo postąpić w przypadku:
  - krwotoku (np. z kończyny), stłuczenia, zaproszenia oka, omdlenia,
  - konieczności unieruchomienia kończyny,
  - konieczności udrożnienia górnych dróg oddechowych.
3. Pełniła / pełnił służbę samarytańską na wycieczce, biwaku lub obozie.
4. Prawidłowo sprawdziła /sprawdził tętno.

PRZYRODNICZKA / PRZYRODNIK *

1. Rozpoznała / rozpoznał po sylwetkach i liściach dziesięć drzew (np. dąb, brzozę, klon, leszczynę, wierzbę, topolę, lipę, sosnę, świerk, jodłę, modrzew).
2. Rozpoznała / rozpoznał na rysunku lub zdjęciu po pięć gatunków roślin i zwierząt chronionych występujących w Polsce.
3. Uczestniczyła / uczestniczył w wycieczce do lasu, ułożyła / ułożył i przedstawiła / przedstawił w zastępie pięć zasad zachowania się w lesie.
4. Samodzielnie lub z zastępem zasadziła/zasadził drzewko w pobliżu swojego domu, na działce lub przy szkole.

PRZYJACIEL PRZYRODY * *

1. Wskazała / wskazał na mapie Polski parki narodowe oraz znajdujące się w okolicy (np. w gminie lub powiecie) rezerваты przyrody, parki krajobrazowe i wybrane pomniki przyrody. Wyjaśniła / wyjaśnił cele, dla których je utworzono.
2. Uczestniczyła / uczestniczył w wycieczce do rezerwatu przyrody lub parku narodowego. Zachowywała / zachowywał się zgodnie z obowiązującym tam regulaminem.
3. Brała /brał udział w pracy na rzecz środowiska naturalnego, np. w parku, na szlaku turystycznym, podczas imprezy ekologicznej.
4. W swoim domu oszczędza wodę i energię elektryczną, dba o wykorzystanie surowców wtórnych.

PRZYJACIEL ROŚLIN *

1. Opiekowała / opiekował się roślinami w domu, w harcówce, w szkolnej pracowni lub na działce przez cały okres próby na sprawność.
2. Odwiedziła / odwiedził ogród botaniczny (była / był na łące, w lesie, w polu itp.) i opowiedziała / opowiedział na zbiórce o swoich obserwacjach dotyczących występującej tam roślinności.
3. Rozpoznała / rozpoznał na zdjęciach i w naturze po pięć roślin trujących, leczniczych, chwastów i zbóż.
4. Zna rośliny i owoce jadalne występujące w lesie. Przygotowała / przygotował z nich posiłek, np. podwieczorek dla zastępu.

ZIELARKA / ZIELARZ * *

1. Prowadziła / prowadził zbiór roślin (zna kalendarz ich zbierania i wie, jakie części roślin należy zbierać). Zbiera, suszy i przechowuje rośliny tak, aby nie straciły swoich właściwości.
2. Przygotowała / przygotował do apteczki drużyny zestaw ziół oraz krótki opis sposobu ich stosowania.
3. Przygotowała / przygotował informację o wybranych 15 roślinach chronionych występujących w Polsce i przedstawiła/przedstawił ją na zbiórce zastępu, drużyny lub w klasie.
4. Przyrządziła / przyrządził ziołowy środek przydatny w leczeniu, kosmetyce lub gospodarstwie domowym.
5. Rozpoznała / rozpoznał grzyby jadalne i trujące.

KWIACIARKA / KWIACIARZ *

1. W bukiecie 15 kwiatów rozpoznała / rozpoznał kwiaty ogrodowe, doniczkowe, polne i chwasty.
2. Wie, w jakich miesiącach i porach roku kwitną w Polsce poszczególne kwiaty.
3. Założyła / założył w czasie próby własny ogródek kwiatowy, np. na klombie, w doniczkach, na działce.
4. Ułożyła / ułożył bukiet z kwiatów lub przedstawiła / przedstawił na zbiórce foldery, zdjęcia i rysunki najciekawszych okazów.

MIŁOŚNICZKA KWIATÓW / MIŁOŚNIK KWIATÓW * *

1. Ułożyła / ułożył bukiety ze świeżych kwiatów na różne okazje.
2. Wie, co to jest ikebana. Wykonała / wykonał kwiatową dekorację na wybraną uroczystość w rodzinie, szkole lub drużynie.
3. Zastosowała / zastosował suszone rośliny do wykonania różnych ozdób.
4. Pielęgnowała / pielęgnował w czasie próby rzadki lub trudny w uprawie okaz rośliny. Swoje doświadczenia z uprawy przedstawiła / przedstawił w zastępie.
5. Wie, jakie kwiaty można uprawiać w Polsce i jakie sprowadza się z zagranicy.

PRZYJACIEL ZWIERZĄT *

1. Dowiedziała / dowiedział się, jakie zwierzęta zamieszkują najbliższe lasy i którym z nich należy pomagać zimą. Wzięła / wziął udział w zimowym dokarmianiu.
2. Rozpoznała / rozpoznał tropy kilku dzikich zwierząt, np. dzika, samy, zająca.
3. Była / był na wycieczce w lesie, w polu lub na łące. Rozpoznała / rozpoznał głosy pięciu żyjących tam zwierząt. Nagrała/nagrał głosy zwierząt i odtworzyła/odtworzył je na zbiórce drużyny.
4. Obserwowała / obserwował przez miesiąc życie zwierząt domowych, zapisywała/ zapisywał najciekawsze spostrzeżenia, opowiedziała / opowiedział o nich na zbiórce zastępu.

ZNAWCA ZWIERZĄT * *

1. Rozpoznała / rozpoznał na zdjęciach i rysunkach 15 gatunków zwierząt.
2. Przygotowała / przygotował informację o zwierzętach chronionych w Polsce oraz o zwierzętach niebezpiecznych zamieszkujących w Polsce i przedstawiła / przedstawił ją na zbiórce zastępu lub drużyny.
3. Pomogła / pomógł w przetrwaniu zimy potrzebującym zwierzętom (ptakom, zwierzętom w lesie, bezdomnym psom).
4. Wie, jakie niebezpieczne zwierzęta żyją w Polsce. Opowiedziała / opowiedział koleżankom/kolegom, jak należy postępować w przypadku spotkania z nimi.

HODOWCA (GOŁĘBI, KRÓLIKÓW, RYBEK) * *

1. Przeczytała / przeczytał literaturę dotyczącą hodowli wybranych zwierząt.
2. Przygotowała / przygotował dla swoich zwierząt pomieszczenia i utrzymuje je w stałej czystości.
3. Zaprezentowała / zaprezentował na zbiórce zastępu wyhodowane przez siebie zwierzęta, opowiedziała / opowiedział o ich zwyczajach, sposobach żywienia i zapobiegania chorobom.
4. Zwraca uwagę osobom, które źle odnoszą się do zwierząt i ptaków.

ROBINSON * *

1. Przeprowadziła / przeprowadził w pobliżu obozu w samotności kilkugodzinną obserwację życia lasu o wschodzie Słońca.
2. W dowolnej formie udokumentowała / udokumentował swoje spostrzeżenia (zauważone zwierzęta i ich tropy, zjawiska przyrody, występujące rośliny chronione, jadalne itp.), zaprezentowała / zaprezentował je na zbiórce zastępu.
3. Przygotowała / przygotował dla zastępu posiłek, korzystając z zebranych owoców lasu.
4. Wraz z kolegą / koleżanką biwakowała / biwakował w pobliżu obozu przez 24 godziny

HARCOWNIK *

1. Uczestniczyła / uczestniczył w pięciu grach terenowych, przestrzegała / przestrzegał obowiązujących w nich zasad.
2. Poznała / poznał 10 ćwiczeń rozwijających spostrzegawczość, refleks, pamięć.
3. Uczestniczyła / uczestniczył razem z zastępem w zawodach, turnieju, meczu lub innej formie współzawodnictwa między zastępami.
4. Brała / brał udział w INO, grze ekologicznej lub biegu patrolowym.

ORGANIZATORKA HARCÓW / ORGANIZATOR HARCÓW * *

1. Przeprowadziła / przeprowadził dziesięć gier terenowych i sportowych, ucząc kolegów zasad w nich obowiązujących.
2. Zorganizowała / zorganizował dla zastępu (drużyny) ćwiczenia typu „kim” w harcówce i w terenie.
3. Zorganizowała / zorganizował mecz, olimpiadę lub inne zawody między zastępami.
4. Prowadzi własny notatnik zawierający zbiór gier i ćwiczeń do wykorzystania w pomieszczeniu i w terenie.

ZNAWCA OBRZĘDÓW I ZWYCZAJÓW DRUŻYNY *

1. Poznała / poznał znaczenie słów „zwyczaje” i „obrzędy”.
2. Poznała / poznał historię swojej drużyny.
3. Dotarła / dotarł do kroniki lub kronik drużyny, przeczytała / przeczytał je.
4. Pozyskane informacje dotyczące zwyczajów swojej drużyny przedstawiła/ przedstawił na zbiórce zastępu.
5. Poznała / poznał harcerskie piosenki śpiewane w drużynie, nauczyła / nauczył się ich.

ZNAWCA ZWYCZAJÓW I TRADYCJI HARCERSTWA * *

1. Wie, jak powstała pieśń „Wszystko, co nasze”.
2. Wie, skąd wywodzi się tradycja pozdrowienia „czuwaj” i co ono oznacza. Przygotowała / przygotował krótką gawędę dla zastępu na ten temat.
3. Poznała / poznał harcerskie zwyczaje związane z ogniskiem, napisała/ napisał artykuł do gazetki hufca (drużyny, szkoły) o tych zwyczajach.
4. Zna pieśni obrzędowe, np. „Bratnie słowo”, „Płonie ognisko”. Nauczyła / nauczył młodszą harcerkę /młodszego harcerza tych pieśni.
5. Zorganizowała / zorganizował przedsięwzięcie dotyczące historii lub tradycji harcerstwa (dla harcerzy, społeczności lokalnej, koleżanek i kolegów w szkole).

BI-PI *

1. Wie, co oznacza zwyczaj zawiązywania węzełka na chuście. Przestrzega tegozwyczaju.
2. Wie, do jakich organizacji skautowych należy ZHP oraz jakie są ich symbole (lilia i koniczyna). Zaprezentowała / zaprezentował je drużynie (np. w postaci prezentacji multimedialnej lub planszy do harcówki).
3. Poznała / poznał życiorys twórcy skautingu gen. Roberta Baden-Powella. Podczas zbiórki zastępu przedstawiła / przedstawił w dowolnej formie jedną z jego przygód.

LILIA I KONICZYNA * *

1. Zna symbolikę skautowej lilijki i koniczynki, wie, jak wyglądają oraz jaka jest ich historia.
2. Wie, kiedy powstał skauting i kto go założył.
3. Wie, co oznaczają skróty WOSM i WAGGGS (nauczyła/nauczył się pełnej nazwy obu organizacji w języku angielskim).
4. Zdobyła / zdobył informacje o organizacji skautowej w wybranym kraju. Wybrane informacje przedstawiła / przedstawił na zbiórce drużyny
5. Wzięła / wziął udział w przygotowaniu zbiórki z okazji Dnia Myśli Braterskiej. Wystąpiła / wystąpił z życzeniami do wybranej organizacji skautowej, drużyny lub skauta.

ZNAWCA MUSZTRY * *

1. Zapoznała / zapoznał się z zasadami musztry.
2. Nienagannie wydaje i wykonuje komendy.
3. Przeprowadziła / przeprowadził zajęcia z musztry z zastępem lub drużyną.
4. Brała / brał udział w pokazie musztry zastępu, drużyny lub obozu.

WARTOWNICZKA / WARTOWNIK * *

1. Zna i stosuje zasady służby wartowniczej ZHP.
2. Pełniła / pełnił bez zarzutu służbę wartowniczą łącznie przez 12 godzin w nocy i 8 godzin w dzień.
3. Pełniła / pełnił wartę na posterunku honorowym podczas trwania uroczystości.
4. Wie, jakie znaczenie ma służba wartownicza dla bezpieczeństwa osób i mienia znajdującego się na terenie obozu (biwaku).
5. Brała / brał udział w przynajmniej pięciu grach doskonalących czujność, spostrzegawczość itp.

OGNIK *

1. Zapoznała / zapoznał się ze znaczeniem odkrycia i poskromienia ognia.
2. Pod opieką zastępowej / zastępowego ułożyła / ułożył ognisko i rozpałała / rozpałił je.
3. Pełniła / pełnił funkcję strażnika ognia.
4. Zna gatunki drewna odpowiedniego do budowania ognisk harcerskich.
5. Zatarła / zatarł ślady ogniska po jego wygaszeniu, zabezpieczyła / zabezpieczył zapałki przed zamknięciem.

STRAŻNICZKA OGNIA / STRAŻNIK OGNIA * *

1. Pełniła / pełnił trzy służby przy ognisku, umiejętnie podkładając drwa lub gałęzie, regulując wysokość płomienia i ograniczając iskrzenie.
2. Poznała / poznał przepisy przeciwpożarowe na obozach i biwakach. Dowiedziała / dowiedział się, jak ugasić na człowieku płonące ubranie. Nauczyła / nauczył się posługiwać podstawowym sprzętem gaśniczym.
3. Poprawnie zbudowała / zbudował podstawowe stosy ogniskowe.
4. Poznała / poznał obrzędowość związaną z harcerskim ogniskiem.
5. Rozróżnia trzy podstawowe stopnie oparzenia i potrafi udzielić pierwszej pomocy w przypadku oparzenia.

KUCHCIK *

1. Przygotowała / przygotował w terenie posiłek dla zastępu, korzystając z kuchni polowej lub kuchenki turystycznej.
2. Zadbała / zadbał o estetyczny wygląd polowego „stołu”.
3. Przestrzegła / przestrzegał zasad higieny przy sporządzaniu posiłków i zapoznała / zapoznał z nimi zastęp.
4. Przygotowała / przygotował śniadanie lub kolację dla domowników.
5. Przygotowała / przygotował podwieczorek według własnego pomysłu.

KUCHARZ * *

1. Prawidłowo posługiwała / posługiwał się sprzętem kuchennym (nożami, tłuczkami, maszynką do mielenia, garnkami i patelniami, cedzakiem).
2. Ułożyła / ułożył urozmaicony jadłospis na kilkudniowy biwak lub na tydzień obozu dla całej drużyny.
3. Przygotowała / przygotował dwudaniowy obiad dla rodziny, estetycznie go podając.
4. Wybrała / wybrał na biwaku miejsce na kuchnię, urządziła / urządził ją funkcjonalnie.

OSZCZĘDNA / OSZCZĘDNY *

1. Wie, jakie są podstawowe miesięczne opłaty domowe.
2. Zaoszczędziła / zaoszczędził pieniądze na wybrany przez siebie cel.
3. Współuczestniczyła / współuczestniczył w organizowaniu akcji zarobkowej.
4. Wymieniła / wymienił surowce wtórne, które zbierała / zbierał i segregowała/ segregował.
5. Oszczędnie gospodaruje wszelkimi materiałami.

SKARBNICZKA / SKARBNIK * *

1. Poznała / poznał przepisy finansowe ZHP obowiązujące drużynę.
2. Opracowała / opracował preliminarz finansowy imprezy drużyny.
3. Zorganizowała / zorganizował akcję zarobkową zastępu.
4. Przyjęła / przyjął składki członkowskie zastępu i prawidłowo je wpisała / wpisał do książki finansowej drużyny.
5. Nauczyła / nauczył się prawidłowo wypełniać książkę finansową drużyny.

BANKIER *

1. Wie, z jakiego banku korzystają rodzice, gdzie się znajduje i jakie usługi oferuje.
2. Opłaciła / opłacił w banku lub na poczcie rachunki domowe.
3. Poznała / poznał dostępne dla siebie sposoby oszczędzania pieniędzy i przedstawiła / przedstawił je na zbiórce zastępu.
4. Zaoszczędziła / zaoszczędził wyznaczoną kwotę pieniędzy, przeznaczając ją na wybrany przez siebie cel.

BANKOWIEC **

1. Zebrała / zebrał informacje o ofertach różnych banków. Wie, jakie usługi oferują i na jakich warunkach, oraz które z nich mają oferty skierowane do młodzieży.
2. Wie, co to jest: kredyt, pożyczka, lokata, przelew, konto bankowe.
3. Potrafi wypłacić pieniądze z bankomatu. Potrafi, korzystając z Internetu, dokonać przelewu bankowego.
4. Potrafi wypełnić druk przekazu i przelewu pocztowego, wie, jaka jest różnica między nimi.
5. Przez okres dwóch miesięcy zbierała / zbierał systematycznie składki w zastępie / drużynie i właściwie rozliczyła / rozliczył je ze skarbnikiem drużyny.

SOBIERADEK OBOZOWY *

1. Rozbiła / rozbił samodzielnie mały namiot.
2. Uczestniczyła / uczestniczył w budowie urządzeń namiotowych, posługując się sprzętem pionierskim.
3. Samodzielnie wykonała/wykonał przedmiot przydatny na obozie, np. kosz na śmieci, wieszak, tablicę rozkazów.
4. Rozpaliła / rozpalił ogień w bezpiecznym miejscu i zatarła / zatarł dokładnie ślady po zakończeniu ogniska.

TECHNIK OBOZOWY **

1. Umiejętnie posługiwała / posługiwał się zakonserwowanym przez siebie sprzętem pionierskim przy budowie urządzeń namiotowych.
2. Zbudowała / zbudował urządzenie obozowe własnego pomysłu, stosując węzły i gwoździe odpowiedniej wielkości.
3. Wraz z zastępem rozstawiała / rozstawiał namioty różnego typu i wielkości.
4. Po zakończeniu obozu wraz z zastępem składała / składał namioty, przygotowując je do przechowywania w magazynie (suszyła / suszył, naprawiała / naprawiał, talkowała / talkował).

MAJSTERKLEPKA *

1. Skompletowała / skompletował zestaw podstawowych narzędzi do majsterkowania i umie się nimi bezpiecznie posługiwać.
2. Oczyszczyła / oczyścił przedmioty z drewna, metalu i tworzyw sztucznych, nie niszcząc ich.
3. Skleiła / skleił rozbitą porcelanę, plastik, metal. Przedstawiła / przedstawił swoje sposoby drobnych napraw na zbiórce zastępu.
4. Wykonała / wykonał proste prace, jak np. ostrzenie noży, wymiana baterii w latarce, kalkulatorze, radiu, wymiana uszczelki w kranie, naoliwienie zamka.

GOSPODARZ **

1. Opiekowała / opiekował się harcówką przez okres próby: dokonała / dokonał w niej drobnych napraw lub zaproponowała / zaproponował nowe funkcjonalne i estetyczne rozmieszczenie wyposażenia.
2. Konserwowała / konserwował sprzęt pionierski, sportowy lub obozowy.
3. Skompletowała / skompletował sprzęt potrzebny na obozie drużyny lub szczepu.
4. Wie, na czym polega inwentaryzacja, brała / brał udział w spisie z natury.
5. Prowadziła / prowadził magazyn sprzętu na obozie drużyny lub w ciągu roku wraz z dokumentacją.

OBSERWATORKA / OBSERWATOR *

1. Wyznaczyła / wyznaczył strony świata za pomocą busoli, słońca, gwiazd i drzew.
2. Poruszała / poruszał się bezszelestnie po pomieszczeniu zamkniętym i w terenie, czołgając się i maskując swoją obecność. Rozpoznała / rozpoznał w lesie ślady ludzi, zwierząt i pojazdów.
5. Uczestniczyła / uczestniczył w biegu terenowym poruszając się według znaków patrolowych.
6. Zapamiętała / zapamiętał przebytą drogę w terenie leśnym i w mieście, wróciła / wrócił nią samodzielnie bez błędzenia.

TERENOZNAWCA * *

1. Oceniła / ocenił prawidłowo odległość od wyznaczonego punktu, wykorzystując zasady określania odległości w terenie.
2. Dokonała / dokonał pomiaru niedostępnych obiektów w terenie: wysokości drzewa, szerokości rzeki.
3. Trafiła / trafił do wyznaczonego miejsca w nieznanym terenie na podstawie szkicu lub mapy.
4. Poprowadziła / przeprowadził patrol w terenie, posługując się busolą i bezbłędnie docierając do miejsca oznaczonego na mapie.
5. Wytypowała / wytypował w nowym terenie miejsce na biwak drużyny, rozplanowując jego rozbicie.

WSKAZIDROGA *

1. W czasie gry lub zwiadu terenowego poprowadziła / poprowadził zastęp do określonego miejsca odległego o 2–3 km, odszukała / odszukał wyznaczony obiekt.
2. Na planie zaznaczyła / zaznaczył nazwy ulic i placów oraz ważne obiekty – ośrodek zdrowia, aptekę, pocztę, straż pożarną, posterunek policji itp.
3. Poznała / poznał najbliższy obiekt godny zwiedzenia (zabytek, muzeum, osobliwość przyrodniczą itp.) i opowiedziała / opowiedział o nim na zbiórce zastępu.
4. Wyszukała / wyszukał interesujące informacje o swojej miejscowości w przewodniku, encyklopedii, Internecie oraz przedstawiła / przedstawił je zastępowi.

PRZEWODNICZKA / PRZEWODNIK PO... * *

(mieście, okolice, miejscach pamięci narodowej, muzeach itp.)

1. Poznała / poznał historię swojego regionu. W sposób szczególny interesuje się wybranym okresem lub miejscem.
2. Opracowała / opracował trasę kilkugodzinnej wycieczki i wykonała / wykonał projekt folderu turystycznego o niej.

ŁAZIK *

1. Skompletowała/skompletował ekwipunek turystyczny.
2. Uczestniczyła / uczestniczył w kilku wycieczkach, ubierając się stosownie do warunków terenowych i pogodowych, zabezpieczając się przed przegrzaniem, przemoczeniem oraz otarciem stóp.
3. Poprawnie spakowała / spakował plecak, zabierając tylko rzeczy przydatne na wyprawie.
4. Poznała / poznał zasady poruszania się po drogach.
5. Uczestnicząc w wycieczkach i rajdach, zawsze zachowuje pogodę ducha, mimo trudów wędrowania.

TRAMP * *

1. Odbyła / odbył co najmniej pięć samodzielnych wypraw w promieniu kilku kilometrów od miejsca zamieszkania.
2. Poznała / poznał zasady bezpiecznego marszu (tempo, odpoczynek, obciążenie, przepisy ruchu drogowego).
3. Nocowała / nocował w lesie bez namiotu, a także w nieznannej miejscowości, korzystając np. ze schroniska PTSM.

WŁÓCZĘGA NIZINNY * *

1. Spędziła / spędził dziesięć dni na wycieczkach, przemierzając pieszo szlaki nizinne.
2. Wskazała / wskazał na mapie trasy trzech ostatnich wędrowek przebytych z drużyną.
3. Zapoznała / zapoznał się z publikacjami dotyczącymi atrakcji turystycznych swojego regionu (np. przewodniki, strony internetowe). Najciekawsze przedstawiła / przedstawił na zbiórce zastępu.
4. Uczestniczyła / uczestniczył w dwóch kilkudniowych wycieczkach pieszych w terenie nizinnym.

WŁÓCZĘGA GÓRSKI * *

1. Zdobyła / zdobył pięć szczytów wybranego pasma górskiego.
2. Spędziła / spędził dziesięć dni na całodniowych wycieczkach górskich.
3. Prawidłowo wypełniła / wypełnił książeczkę Górskiej Odznaki Turystycznej.
4. Zapoznała / zapoznał się z publikacjami dotyczącymi atrakcji turystycznych swojego regionu (np. przewodniki, strony internetowe). Zachęciła / zachęcił harcerki / harcerzy z drużyny do zwiedzania proponowanych atrakcji.

WSPINACZ * *

1. Zna terminologię wspinaczkową (nazwy sprzętu, komendy, slang wspinaczkowy).
3. Poznała / poznał biografi ę wybitnego alpinisty i przedstawiła / przedstawił jego sylwetkę na zbiorce zastępu.
4. Regularnie uczestniczy w zajęciach na ścianie wspinaczkowej.
5. Pod opieką instruktora pogłębia swoje umiejętności, pokonując coraz trudniejsze trasy.

TURYSTKA ROWEROWA / TURYSTA ROWEROWY *

1. Zna zasady bezpiecznego poruszania się pojazdu jednośladowego po drodze.
2. Potrafi rozróżnić części roweru, konserwować je i wykonać drobne naprawy.
3. Wzięła / wziął udział w rajdach rowerowych, zdobywając co najmniej 30 punktów na Kolarską Odznakę Turystyczną.
4. Poznała / poznał szlaki i ścieżki rowerowe w pobliżu miejsca swojego zamieszkania, opisała /opisał je w dzienniczku turysty rowerowego do własnego użytku.
5. Przygotowała / przygotował rower i ekwipunek do wyprawy (światła, koła, apteczka, mapa).

KOLARZ * *

1. Zdobyła / zdobył kartę rowerową lub motorowerową. Umie czytać mapę i posługiwać się busolą.
2. Zdobyła / zdobył małą brązową Kolarską Odznakę Turystyczną.
3. Zorganizowała / zorganizował dla zastępu / drużyny zbiórke popularyzującą turystykę rowerową, przedstawiła /przedstawił na niej sprzęt rowerowy i pamiątki ze swoich wypraw.
4. Opracowała / opracował plan i przeprowadziła / przeprowadził ciekawą wycieczkę z biwakowaniem, uwzględniając różnice wzniesień i nawierzchni oraz przygotowanie turystyczne uczestników wyprawy rowerowej.

NARCIARKA KLASYCZNA / NARCIARZ KLASYCZNY *

1. Poznała / poznał dwa kroki biegowe na nartach.
2. Wykonała / wykonał zjazd pod bramkami z kijów, zmieniając kierunek jazdy przestępowaniem i hamując pługiem.
3. Rozróżniła / rozróżnił trzy gatunki śniegu i umie przygotować narty do różnych warunków śniegowych.
4. Potrafi wymienić olimpijskie dyscypliny narciarskie.
5. Uczestniczyła / uczestniczył w wycieczkach narciarskich, przebywając jednorazowo co najmniej 5 km, a w sumie minimum 30 km.

NARCIARKA BIEGOWA / NARCIARZ BIEGOWY * *

1. Uczestniczyła / uczestniczył w co najmniej pięciu wycieczkach narciarskich, podczas których przebyła / przebył jednorazowo minimum 10 km.
2. Opracowała / opracował trasę wycieczki narciarskiej na podstawie mapy topograficznej, zaplanowała / zaplanował ekwipunek indywidualny i zbiorowy na trasę.
3. Potrafi udzielić pierwszej pomocy w wypadku narciarskim.
4. Zna zasady bezpiecznego poruszania się na nartach w terenie.

WIOŚLARKA / WIOŚLARZ *

1. Scharakteryzowała / scharakteryzował zasady bezpieczeństwa na wodzie i komendy żeglarskie oraz zasady pokonywania przeszkód wodnych.
2. Wykonała / wykonał następujące czynności: przygotowanie kajaka, kanadyjki lub łodzi wiosłowej do rejsu, rozlokowanie niezbędnego ładunku, wodowanie, wsiadanie i wysiadanie.
3. Wiosłowała / wiosłował na kajaku.
4. Wiosłowała / wiosłował jednym i dwoma wiosłami w dulkach,
5. Umie wiosłować „na śrubkę” i „na pych”.

KAJAKARKA / KAJAKARZ * *

1. Zdobyła / zdobył kartę pływacką.
2. Płynęła / płynął 200 m kajakiem, utrzymując kurs.
3. Uczestniczyła / uczestniczył w całodniowej wycieczce kajakowej, przygotowując wcześniej kajak i wyposażenie do wyprawy.
4. Poznała / poznał przepisy bezpieczeństwa na wodzie, sposoby zachowania się w przypadku przewrócenia kajaka i udzielania pierwszej pomocy poszkodowanym (postępowanie z tonącym, pierwsza pomoc w przypadku udaru słonecznego i ciepłego, oparzenia, wychłodzenia organizmu).
5. Konserwowała / konserwował kajak przed sezonem i po nim, wykonując przy tym drobne naprawy.

GONIEC *

1. Wskazała / wskazał drogę do urzędów i ważnych miejsc w swojej miejscowości.
2. Dostarczyła / dostarczył list lub ustną wiadomość do adresata w wyznaczonym terminie.
3. Nadała / nadał na pocztę: list polecony, przekaz pieniężny, paczkę.
4. Bezbłędnie przekazała / przekazał meldunek w czasie gry terenowej, postępując się wybranymi sposobami łączności.
5. Odebrała / odebrał i wysłała / wysłał wiadomość pocztą internetową.

ŁĄCZNICZKA / ŁĄCZNIK * *

1. Znalazła / znalazł w książce telefonicznej lub w Internecie adresy i numery telefonów dowolnych instytucji, dysponując tylko ich nazwą.
2. Obsługując centralkę telefoniczną, utrzymała / utrzymał łączność w terenie.
3. Wykonała / wykonał przyrząd do sygnalizacji w terenie, nadając i odbierając za jego pomocą depesze napisaną alfabetem Morse'a.
4. Opracowała / opracował szyfr dla zastępu (drużyny).

SYGNALISTKA / SYGNALISTA *

1. Sprawnie nadała / nadał i odebrała / odebrał telegram alfabetem Morse'a za pomocą chorągiewek i latarki.
2. Podawała / podał treść informacji w zwięzłej formie.
3. Poznała / poznał zasady szyfrowania i rozszyfrowywania, postępując się szyfrem w grach harcerskich.
4. Pełniła / pełnił służbę łączności na wycieczce lub w grze polowej.
5. Przeprowadziła/przeprowadził zajęcia z sygnalizacji dla zastępu lub drużyny.

JĘZYKOZNAWCA *

1. Wyraża się poprawnie, nauczyła / nauczył się umiejętnie korzystać ze słowników języka polskiego i poprawnej polszczyzny.
2. Nauczyła / nauczył się podstawowych zwrotów grzecznościowych w językach: angielskim, francuskim, niemieckim, rosyjskim.
3. W wybranym przez siebie języku obcym nauczyła / nauczył się podstawowego słownictwa związanego z harcerstwem (co najmniej 20 słówek).
4. Uczy się systematycznie wybranego języka obcego.

TŁUMACZKA / TŁUMACZ * *

1. Pogłębiła / pogłębił w czasie próby znajomość języka obcego.
2. Przetłumaczyła / przetłumaczył na język polski kilka gier skautowych.
3. Napisała / napisał słowniczek o tematyce harcerskiej, zawierający ok. 100 słówek w języku, którego się uczy.
4. Uczestnicząc w spotkaniu skautowym, pomagała / pomagał innym porozumieć się w języku, którego się uczy.

SZPERACZ *

1. Przygotowując żadaną informację, umiejętnie posłużyła / posłużył się przewodnikiem, encyklopedią, Internetem.
2. Zlokalizowała / zlokalizował wybrany obiekt w nieznanym terenie, wykorzystując dostępne źródła informacji.
3. Przeprowadziła / przeprowadził wywiad dotyczący ciekawostek wybranej miejscowości i zaprezentowała / zaprezentował go na zbiórce zastępu.
4. W czasie obozu, biwaku lub rajdu zebrała/zebrał ciekawostki na temat odwiedzanych miejsc i ludzi, prezentując je potem kolegom.

POSZUKIWACZ * *

1. Wybrała / wybrał dziedzinę swoich zainteresowań i stale pogłębia swą wiedzę, odwiedzając miejsca związane z tym tematem.
2. Zorganizowała / zorganizował wycieczkę zastępu (drużyny) do miejsc, w których znajdują się eksponaty z dziedziny jej / jego zainteresowań.
3. Przeprowadziła / przeprowadził zwiad społeczny w czasie obozu lub biwaku, zdobywając wiedzę na temat historii i ważnych spraw mieszkańców regionu.
4. Wykazała / wykazał się znajomością krain geograficznych i okresów dziejowych Polski.

SPORTOWIEC *

1. Interesuje się wybraną dyscypliną sportu i popularyzuje ją, wymieniła / wymienił nazwiska swoich ulubionych sportowców.
2. Codziennie wykonuje poranną gimnastykę.
3. Zademonstrowała / zademonstrował swój zestaw ćwiczeń treningowych.
4. Zorganizowała / zorganizował spotkanie z zawodnikiem lub trenerem wybranej dyscypliny albo zaprezentowała / zaprezentował film o życiu sportowców. Spełnienie powyższych warunków jest podstawą do zdobywania sprawności dwugwiazdowych sportowych.

[NAZWA DYSCYPLINY] np. PIŁKARZ, NARCIARZ * *

1. Uprawia wybraną dyscyplinę sportu.
2. Zademonstrowała / zademonstrował swoje umiejętności w tej dyscyplinie.
3. Zorganizowała / zorganizował dla harcerzy zajęcia zapoznające z uprawianą dyscypliną sportu (pokazy, zawody, naukę zasad i techniki itd.).
4. Uczestniczyła / uczestniczył kilkakrotnie w zawodach sportowych, zawsze przestrzegając zasady fair play.
5. Stara się systematycznie poprawiać swoje wyniki.

GIMNASTYCZKA / GIMNASTYK *

1. Opracowała / opracował własne zestawy ćwiczeń w domu i na powietrzu.
2. Poznała / poznał sławne gimnastyczki i gimnastyków i ich kariery sportowe.
3. Prowadziła / prowadził gimnastykę zastępu, drużyny, grupy dzieci.
4. Brała / brał udział w zawodach sportowych w drużynie, starając się osiągnąć najlepsze wyniki.

MISTRZYNI GIMNASTYKI / MISTRZ GIMNASTYKI * *

1. Nauczyła / nauczył się poprawnie wykonywać ćwiczenia z wybranego rodzaju gimnastyki.
2. Zrozumiała / zrozumiał rolę ćwiczeń gimnastycznych dla organizmu.
3. Uczestniczy regularnie w zajęciach wybranej gimnastyki prowadzonych przez fachowca.
4. Dobrała / dobrał muzykę do uprawianych przez siebie codziennie ćwiczeń.
5. Przeprowadziła / przeprowadził gimnastykę zastępu lub drużyny na obozie lub biwaku, zwracając uwagę na dokładność wykonywania ćwiczeń.

MŁODA PŁYWACZKA / MŁODY PŁYWAK *

1. Przepełnęła / przepłynął 100 m, w tym połowę na plecach.
2. Wytrzymała / wytrzymał pod wodą 20 sekund.
3. Nauczyła / nauczył się prawidłowo zakładać kamizelkę ratunkową.
4. Poznała / poznał zasady bezpieczeństwa i higieny kąpielii.

PŁYWACZKA / PŁYWAK * *

1. Przepełnęła / przepłynął 200 m, w tym połowę na plecach.
2. Skoczyła / skoczył do wody z wysokości co najmniej 1 m i przepełnęła / przepłynął pod lustrem wody 10 m.
3. Wyciągnęła / wyciągnął przedmiot znajdujący się 1,5 m pod wodą.
4. Nauczyła / nauczył młodszych zakładania kamizelki ratunkowej i podawania koła ratunkowego.
5. Poznała / poznał zasady bezpieczeństwa kąpielii oraz ratowania tonącego.

ŚPIEWACZKA / ŚPIEWAK *

1. Rozpoczęła / rozpoczął śpiew kilku piosenek na zbiorce zastępu.
2. Nauczyła / nauczył zastęp jednej piosenki.
3. Zaśpiewała / zaśpiewał z pamięci dziesięć piosenek (np. harcerskich lub żołnierskich).
4. Występowała / występował z zastępem, śpiewając kilka piosenek oraz brała / brał udział w inscenizacji piosenki.
5. Prowadzi na bieżąco swój śpiewnik harcerski, ma w nim zapisanych co najmniej 20 piosenek.

PIEŚNIARKA / PIEŚNIARZ * *

1. Przedstawiła / przedstawił prowadzony przez siebie śpiewnik lub swoją płytotekę.
2. Śpiewała / śpiewał na uroczystościach harcerskich, szkolnych lub kościelnych.
3. Nauczyła / nauczył zastęp lub drużynę kilku tradycyjnych i współczesnych piosenek harcerskich oraz turystycznych.
4. Wymieniła / wymienił swoich ulubionych piosenkarzy, śpiewaków i zespoły, uzasadniając wybór w sposób przekonujący.

GRAJEK * *

1. Nauczyła / nauczył się grać przynajmniej na jednym instrumencie, zagrała / zagrał na nim melodię.
2. Brała / brał udział w przygotowaniu uroczystości harcerskiej, organizując orkiestrę.
3. Nauczyła / nauczył zastęp lub drużynę piosenki na podstawie zapisu nutowego.
4. Zorganizowała / zorganizował w drużynie naukę piosenek, akompaniując na instrumencie.

PLASTYCZKA / PLASTYK *

1. Nauczyła / nauczył się wykonywać różnymi technikami rysunki, plakaty i obrazy, loga, napisy (co najmniej pięć rodzajów)
2. Wykonała / wykonał ilustrację do kroniki i plakat reklamowy.
3. Rozpoznała / rozpoznał wskazane dzieła rzeźby i malarstwa polskiego.
4. Wykonała / wykonał ozdobę do harcówki lub totem obozowy.

DEKORATORKA / DEKORATOR * *

1. Nauczyła / nauczył się wykonywać różnymi technikami rysunki, plakaty i obrazy, loga, napisy (co najmniej dziesięć rodzajów technik plastycznych).
2. Rozpoznała / rozpoznał różne style w malarstwie.
3. Przygotowała / przygotował dekorację wybranej sali według projektu.
4. Wymieniła / wymienił fi lmy, które mają najciekawszą jej/jego zdaniem scenografię.
5. Przedstawiła / przedstawił zaprojektowane przez siebie urządzenie pokoju, harcówki, namiotu, świetlicy obozowej

RECYTATORKA / RECYTATOR *

1. Uczestniczyła / uczestniczył w pracach koła żywego słowa lub konkursie recytatorskim.
2. Zaprezentowała / zaprezentował utwory swoich ulubionych autorów na zbiórce zastępu.
3. Umiejętnie zinterpretowała / zinterpretował nieznaną sobie utwór poetycki lub prozatorski, dobierając barwę głosu, modulację, tempo i rytm.
4. Uczestniczyła / uczestniczył w przygotowaniu wieczoru poezji, prezentując na nim swoje ulubione utwory.

AKTORKA / AKTOR * *

1. Opowiedziała / opowiedział na zbiórce o swoich ulubionych aktorach i ich największych rolach.
2. Przygotowała / przygotował kostium i rekwizyty, charakteryzując się do wybranej roli i zagrała/zagrał ją w trakcie przedstawienia w szkole lub drużynie.
3. Uczęszcza na kółko teatralne lub wzięła / wziął udział w przedstawieniu przygotowanym przez drużynę.
4. Zaprezentowała / zaprezentował się w różnych formach na scenie, np. monolog, dialog, pantomima

LALKARKA / LALKARZ * *

1. Wykonała / wykonał różne lalki, np. pacynki, marionetki, kukiełki.
2. Urządziła / urządził scenę i dekoracje dla teatru lalek.
3. Zorganizowała / zorganizował z zastępem przedstawienie kukiełkowe.
4. Zagrała / zagrał rolę w teatryku kukiełkowym, poruszając lalką, lub w teatryku cieni.

GAWĘDZIARKA / GAWĘDZIARZ * *

1. Poznała / poznał legendy, opowieści ludowe i wykorzystała / wykorzystał je w swoich gawędach.
2. Opowiedziała / opowiedział jedną z przeczytanych w czasie próby książek, zainteresowała słuchaczy losami bohaterów.
3. Opowiadając na ogniskach i kominkach, każdą historię wzbogaciła / wzbogacił o morał, przysłowie.
4. Opowiedziała / opowiedział „na zamówienie” trzy gawędy: jedną na wskazany temat, drugą na podstawie zaobserwowanego wydarzenia i trzecią dostosowaną do sytuacji, w której się aktualnie znalazła / znalazł.

TANCERKA / TANCERZ *

1. Poprowadziła / przeprowadził kilka piasów i zabaw z muzyką na zbiórce zastępu.
2. Zatańczyła / zatańczył publicznie wybrany taniec narodowy, ludowy, towarzyski, dyskotekowy.
3. Nauczyła / nauczył tańczyć wybrany taniec koleżanki lub kolegów w zastępie / drużynie.
4. Zaimprovizowała / zaimprovizował ruchy taneczne do melodii.

MISTRZYNI TAŃCA / MISTRZ TAŃCA * *

1. Rozróżniła / rozróżnił melodię i kroki dziesięciu tańców.
2. Uczestniczyła / uczestniczył w zajęciach klubu lub zespołu tanecznego.
3. Wzięła / wziął udział w konkursie tanecznym, starając się uzyskać najlepszą ocenę.
4. Przeprowadziła / przeprowadził kurs tańca w drużynie lub klasie.
5. Zna nazwiska słynnych tancerek i tancerzy. Przedstawiła / przeprowadził sylwetkę jednego z nich na zbiórce zastępu.

FOTOAMATORKA / FOTOAMATOR *

1. Poznała / poznał budowę aparatu fotograficznego, rodzaje aparatów fotograficznych oraz zasady wykonywania zdjęć.
2. Wykonała / wykonał zdjęcie tematyczne, odpowiednio ustawiając aparat.
3. Na biwaku lub obozie robiła / robił zdjęcia drużynie, a następnie wybierała / wybrał najlepsze na wystawę.
4. Przygotowała / przygotował na konkurs lub wystawę w szkole lub w szczepie własny serwis zdjęciowy.

FOTOGRAF **

1. Przedstawiła / przedstawił album zdjęć przez siebie wykonanych.
2. Fotografując, stosowała/stosował prawidłowe ustawienie aparatu i oświetlenia.
3. Wykonała / wykonał portret osoby lub zjawiska przyrody.
4. Zorganizowała / zorganizował wystawę fotograficzną w drużynie (szkole, szczepie), prezentując na niej również swoje prace.

MŁODA OBYWATELKA / MŁODY OBYWATEL *

1. Poznała / poznał historię godła i barw narodowych. Wie, co oznaczają i potrafi się wobec nich zachować.
2. Potrafi zaśpiewać hymn państwowy.
3. Odszukała / odszukał na mapie Polski miejsca, które dotąd odwiedziła / odwiedził lub chciałaby / chciałby odwiedzić.
4. Zapoznała / zapoznał się z częścią statutu szkoły, zawierającą prawa i obowiązki ucznia. Angażuje się w życie swojej klasy.
5. Poznała / poznał daty polskich świąt narodowych. Wie, na pamiątkę jakich wydarzeń zostały ustanowione. Przygotowała / przygotował z zastępem zbiórkę z okazji jednego z nich.

OBYWATELKA / OBYWATEL **

1. Współpracuje z samorządem szkolnym. Przygotowała / przygotował kampanię promującą prawa i obowiązki uczniowskie.
2. Angażuje się w życie szkoły.
3. Poznała / poznał najważniejsze fakty z historii najnowszej Polski.
4. Dowiedziała / dowiedział się, gdzie znajdują się najważniejsze urzędy w jej / jego miejscowości i gminie. Przygotowała / przygotował mapę miasta przedstawiającą ich lokalizację oraz główne sprawy, jakimi się zajmują.
5. Zorganizowała / zorganizował dla drużyny wycieczkę do urzędu gminy lub miasta.

ZNAWCA WŁASNEJ MIEJSCOWOŚCI **

1. Na podstawie wywiadów z mieszkańcami ustaliła / ustalił najważniejsze wydarzenia w swojej miejscowości w XX wieku.
2. Dowiedziała / dowiedział się, czy istnieje w jej / jego miejscowości lista honorowych mieszkańców. Wie, kto jest na tej liście i dlaczego.
3. Przedstawiła / przedstawił historię swojej miejscowości w formie pisanej (artykuł w gazecie) lub ustnej (gawęda na zbiórce).
4. Zorganizowała / zorganizował wraz z zastępem grę miejską dla drużyny.
5. Dowiedziała / dowiedział się, jak przedstawia się aktualna sytuacja mieszkańców (gdzie pracują, jak spędzają czas wolny, co robią najmłodszy mieszkańcy itd.).

PRZEWODNICZKA PO REGIONIE / PRZEWODNIK PO REGIONIE **

1. Wzięła / wziął udział w zwiadzie etnograficznym zastępu w wybranej okolicy. Zwróciła / zwrócił uwagę na styl budownictwa, elementy sztuki ludowej, język mieszkańców.
2. Zaprezentowała / zaprezentował drużynie swoje spostrzeżenia, zdjęcia, szkice oraz co najmniej jeden przedmiot będący wyrobem rzemiosła ludowego z wybranej okolicy.
3. Skompletowała / skompletował biblioteczkę zawierającą pozycje opisujące interesujący ją / jego region.
4. Poznała / poznał co najmniej jeden taniec, piosenkę lub przyśpiewkę ludową z wybranego regionu.

MŁODA EUROPEJKA / MŁODY EUROPEJCZYK *

1. Dowiedziała / dowiedział się, kim był Robert Schuman i czym jest Unia Europejska.
2. Przygotowała / przygotował do harcówki mapę Polski z zaznaczonymi sąsiadami naszego kraju.
3. Przygotowała / przygotował dla zastępu / drużyny / szkoły konkurs na najlepszy plakat o Europie.
4. Zna symbole jednoczącej się Europy. Wykonała / wykonał fl agę europejską do harcówki.

EUROPEJKA / EUROPEJCZYK * *

1. Dowiedziała / dowiedział się, czym była Deklaracja Schumana i jakie miała znaczenie w pokojowym jednoczeniu kontynentu.
2. Umie wymienić kraje należące do Unii Europejskiej.
3. Przygotowała / przygotował dla drużyny kwiz o Europie, którego pytania dotyczyły krajów, stolic, głównych rzek i najbardziej znanych zabytków.
4. Poznała / poznał hymn Unii Europejskiej. Na zbiórce nauczyła / nauczył innych go śpiewać.
5. Poznała / poznał główne instytucje zjednoczonej Europy.

ZNAWCA PRAW CZŁOWIEKA * *

1. Wie, czym są prawa i wolności człowieka. Rozumie pojęcie godności.
2. Wie, jakie dokumenty międzynarodowe ustanawiają podstawowe prawa i wolności człowieka. Przygotowała / przygotował do harcówki / klasy plakat z katalogiem podstawowych praw i wolności człowieka.
3. Wie, jakie organizacje pozarządowe w Polsce podejmują tematykę praw człowieka.
4. Wie, w których krajach prawa człowieka nadal są łamane. Przygotowała / przygotował wraz z drużyną akcję propagującą prawa człowieka. W tym celu nawiązała / nawiązał współpracę z organizacją zajmującą się tą problematyką.

ORGANIZATORKA NAUKI / ORGANIZATOR NAUKI *

1. Opracowała / opracował tygodniowy rozkład zajęć, w którym uwzględniła / uwzględnił wszystkie swoje zajęcia (lekcje, zajęcia pozalekcyjne, obowiązki domowe, czas odpoczynku).
2. Zorganizowała / zorganizował sobie miejsce do nauki w domu (oświetlenie, ustawienie krzesła itp.).
3. Przedstawiła / przedstawił kolegom zestaw ćwiczeń odprężających, stosowanych podczas przerw w nauce.
4. Dowiedziała / dowiedział się, w jakich zajęciach pozalekcyjnych i na jakich zasadach można brać udział w szkole, okolicznych klubach lub domach kultury. Wyniki zwiadu przedstawiła / przedstawił na zbiórce zastępu. Zrobiła / zrobił mapkę okolicy, z informacjami, gdzie odbywają się zajęcia pozalekcyjne.
5. Dowiedziała / dowiedział się, jakie czasopisma popularnonaukowe są dostępne na rynku, zastanowiła / zastanowił się, które są przeznaczone dla niej / niego, przeczytała / przeczytał jeden wybrany numer i zaprezentowała / zaprezentował zastępowi najciekawszy artykuł w dowolnej formie, zwracając uwagę na różne możliwości poszerzania wiedzy.

ORGANIZATORKA CZASU / ORGANIZATOR CZASU * *

1. Planując swój czas, korzysta z kalendarza i terminarza.
2. Przedstawiła / przedstawił zastępowi różne propozycje aktywnego spędzenia wolnego czasu i zorganizowała / zorganizował wybraną przez zastęp propozycję wspólnego spędzenia czasu.
3. Przeprowadziła / przeprowadził sondę wśród uczniów klasy lub szkoły na temat spędzania wolnego czasu, z wynikami sondy zapoznała / zapoznał drużynę.
4. Zna zasady gospodarowania czasem.

STARSZA SIOSTRA / STARSZY BRAT *

1. Opiekowała / opiekował się młodszym dzieckiem przez kilka godzin, umiejętnie je zabawiając.
2. Pod opieką rodziców zadbała / zadbał o powierzone dziecko:
  - przestrzegała / przestrzegał godzin karmienia,
  - przygotowała / przygotował do wyjścia na spacer w odpowiednim ubraniu,
  - towarzyszyła / towarzyszył przy toalecie porannej i wieczornej,
  - ułożyła / ułożył do snu.
3. Potrafi zapewnić bezpieczeństwo zabawy w domu i na spacerze.
4. Przygotowała / przygotował i przeprowadziła / przeprowadził grę lub zabawę dla dzieci w wieku przedszkolnym.

PIASTUNKA / PIASTUN * *

1. Systematycznie opiekowała / opiekował się młodszym dzieckiem (rodzeństwem, dzieckiem sąsiadów itp.) przez dłuższy okres (miesiąc, wakacje):
  - przygotowywała / przygotowywał odpowiednie posiłki,
  - wyprowadzała / wyprowadzał na spacer w odpowiednim ubraniu,
  - myła / mył i kładła / kładł do snu,
  - zapewniała / zapewniał bezpieczną zabawę,
  - pomagała / pomagał w nauce (w przypadku opieki nad dzieckiem w wieku szkolnym).
2. Własnoręcznie przygotowała / przygotował niespodziankę dla dziecka (zabawka, ubranko, ulubiony podwieczorek).
3. Opracowała / opracował krótki wykaz książek, dotyczących opieki nad dzieckiem. Zapoznała / zapoznał zastęp z jedną z nich.
4. Opracowała / opracował kilka interesujących zabaw i gier dla dzieci.

POMOCNA DŁOŃ *

1. Opiekowała / opiekował się młodszym rodzeństwem lub innym dzieckiem pod nieobecność rodziców, zapewniając bezpieczeństwo i przygotowując posiłki.
2. Pomagała / pomagał rodzicom w organizacji dużego rodzinnego wydarzenia (remont, uroczystość, przeprowadzka).
3. Opiekowała / opiekował się chorym domownikiem lub sąsiadem, podając posiłki i lekarstwa oraz umilając czas.
4. Wyręczyła / wyręczył inną osobę w wykonaniu jakiegoś jej obowiązku.

UCZYNNA / UCZYNNY * *

1. Samodzielnie lub razem z zastępem dotarła / dotarł do osób potrzebujących pomocy w okolicy (osoby starsze, niepełnosprawne, samotne), przedstawiła / przedstawił wykaz takich osób radzie drużyny.
2. Sprawdziła / sprawdził, jakiej pomocy potrzebują od niego członkowie rodziny (rodzice, dziadkowie, rodzeństwo), przyjęła / przyjął na siebie kolejny, nowy obowiązek rodzinny (np. pomoc w nauce rodzeństwu, pomoc w ogrodzie dziadkom, mycie samochodu rodziców) i wypełniła / wypełnił go rzetelnie przez co najmniej miesiąc.
3. Przez dłuższy okres, np. zimą, w wakacje, pomagała / pomagał osobie starszej, niepełnosprawnej, samotnej, potrzebującej opieki.
4. Pełniła / pełnił służbę w szkolnej stołówce, świetlicy lub bibliotece, pomagając młodszymi.

DOMOWNICZKA / DOMOWNIK *

1. Estetycznie nakryła / nakrył stół do codziennego posiłku i uroczystego obiadu rodzinnego.
2. Posprzątała / posprzątał kuchnię, umieszczając wszystko na właściwym miejscu.
3. Zabezpieczyła / zabezpieczył przed zepsuciem wędliny, masło, pieczywo, mleko.
4. Odkurzyła / odkurzył mieszkanie, stosując właściwy sprzęt i środki do podłóg, mebli, dywanów.
5. Przygotowała / przygotował podwieczorek dla członków rodziny, zadbała / zadbał o właściwy wystrój miejsca spożywania posiłku.
6. Pielęgnowała / pielęgnował kwiaty domowe (podlewanie, przesadzanie).

GOSPODYNI / GOSPODARZ * *

1. Zrobiła / zrobił pranie, prawidłowo segregując rzeczy do prania, stosując odpowiednie proszki i płyny.
2. Pod opieką osoby dorosłej umyła / umył okna.
3. Zna środki czystości używane do utrzymania porządku w domu, wie, jak się je stosuje. Zna domowe sposoby i środki stosowane do czyszczenia, mycia różnych urządzeń domowych, zabezpieczania przed owadami itp.
4. Nauczyła / nauczył się posługiwać sprzętem gospodarstwa domowego.
5. Zrobiła / zrobił listę zakupów oraz zakupy potrzebne do całodziennego wyżywienia rodziny. Samodzielnie przygotowała / przygotował posiłek dla domowników.

OPIEKUNKA CHORYCH / OPIEKUN CHORYCH * *

1. Opiekowała / opiekował się chorym w domu lub na obozie. Wykonywała / wykonywał następujące czynności:
  - sprzątała / sprzątał w pomieszczeniu, w którym przebywał chory,
  - ścierała / ścierał łóżko i zmieniała / zmieniał pościel,
  - podawała / podawał posiłki i lekarstwa według zaleceń lekarza.
2. Przygotowała / przygotował dietetyczny posiłek odpowiedni do rodzaju choroby osoby, którą się opiekowała / opiekował.
3. Pomogła / pomógł chorej osobie w załatwieniu spraw osobistych, np. przekazując wiadomości do szkoły lub pracy, robiąc zakupy.
4. Zorganizowała / zorganizował choremu rozrywkę, starając się ulżyć jego dolegliwościom.

HISTORYK RODZINNY * *

1. Poznała / poznał historię swojej rodziny, wykonała / wykonał wykaz ważnych rodzinnych wydarzeń.
2. Uporządkowała / uporządkował album rodzinny, opisała / opisał zdjęcia, ułożyła / ułożył je chronologicznie.
3. Odtworzyła / odtworzył drzewo genealogiczne swojej rodziny przynajmniej trzy pokolenia wstecz, korzystając np. z ksiąg kościelnych lub dokumentów rodzinnych. Uporządkowała / uporządkował dokumentację i pamiątki rodzinne (świadczenia, dyplomy, listy, pamiątki).
4. Prowadziła / prowadził kronikę rodziny, zapisała / zapisał w niej np. kilka ciekawych przygód rodziny, wywiady przeprowadzone ze starszymi członkami rodziny, słowniczek pierwszych słów młodszego rodzeństwa.
5. Współorganizowała / współorganizował i uczestniczyła / współuczestniczył w rodzinnej wycieczce do miejsc ważnych dla rodziny (np. miejscowość, z której pochodzą dziadkowie, kościół, w którym brali ślub, miejsce, gdzie poznali się rodzice, miejsce walki, w której uczestniczył ktoś z rodziny).

POSZUKIWACZ NIEZNANEGO ŚWIATA * *

1. Dowiedziała / dowiedział się, gdzie w najbliższej okolicy mieszkają osoby niepełnosprawne.
2. Nawiązała / nawiązał kontakt z dzieckiem (rówieśnikiem) niepełnosprawnym, dowiedziała/dowiedział się, na czym polega jego niepełnosprawność.
3. Zaprosiła / zaprosił niepełnosprawnego kolegę na zbiórkę.
4. W dowolnej formie pomagała / pomagał niepełnosprawnej koleżance lub niepełnosprawnemu koledze.
5. Poznała / poznał kilka zwrotów grzecznościowych w języku migowym.

ZNAWCA KRWIODAWSTWA **

1. Wie, co to jest krew i zna jej rolę w organizmie człowieka.
2. Wie, kto może zostać honorowym dawcą krwi i gdzie w najbliższej okolicy można oddać krew.
3. Zaprosiła /zaprosił na zbiórkę zastępu lub drużyny zasłużonego honorowego dawcę krwi.
4. Przygotowała /przygotował program na uroczystość lub apel z okazji Dni Honorowego Krwiodawstwa PCK albo wykonał plakat zachęcający do honorowego oddawania krwi.
5. Namówił co najmniej dwie osoby do oddania krwi.

KOMPUTEROWIEC *

1. Wykonała / wykonał podstawowe czynności na komputerze:
  - napisała / napisał tekst w edytorze tekstu,
  - korzystając z arkusza kalkulacyjnego, wykonała / wykonał prostą operację, np. sumowanie komórek,
  - założyła / założył własną skrzynkę e-mail, napisała / napisał i wysłała / wysłał wiadomość pocztą elektroniczną.
2. Zebrała / zebrał biblioteczkę informatyczną i przygotowała /przygotował do wykorzystania w drużynie.
3. Znalazła / znalazł w Internecie informacje z dziedziny, którą się interesuje.
4. Zainstalowała / zainstalował nowy program komputerowy i skonfigurowała / skonfigurował go do własnych potrzeb.
5. Obsługując komputer, przestrzega zasad higieny pracy.

ZNAWCA KOMPUTERÓW **

1. Wskazała / wskazał najlepsze modele monitorów, skanerów, drukarek, modemów oraz innych podzespołów komputerowych w zależności od potrzeb i możliwości użytkownika, uzasadniła / uzasadnił swój wybór. Systematycznie czyta prasę komputerową.
2. Zainstalowała / zainstalował w komputerze i właściwie skonfigurowała / skonfigurował dodatkowy sprzęt: kartę muzyczną, twardy dysk, CD-ROM, skaner.
3. Zaradziła / zaradził w kilku przypadkach awarii sprzętu komputerowego.
4. Zaprezentowała / zaprezentował młodszym harcerzom budowę i zasadę działania komputera oraz innych urządzeń, np. drukarki, skanera.
5. Poznaje dowolny język programowania, wykorzystując nabyte umiejętności napisała / napisał prostą aplikację.

INTERNAUTKA / INTERNAUTA **

1. Wskazała / wskazał najciekawsze jej / jego zdaniem strony w Internecie i uzasadniła / uzasadnił swój wybór. Odszukała / odszukał strony zaprzyjaźnionych środowisk harcerskich.
2. Znalazła / znalazł w Internecie potrzebne mu informacje, wykorzystała / wykorzystał je na zbiórce.
3. Skonfigurowała / skonfigurował konto w programie pocztowym, przestała / przestał i odebrała / odebrał informacje za pomocą poczty elektronicznej, subskrybuje minimum jedną grupę dyskusyjną.
4. Zapoznała / zapoznał się z popularnymi nazwami związanymi z Internetem.
5. Umie znaleźć w sieci potrzebne oprogramowanie, zna rodzaje licencji i stosuje się do nich.

BETLEJEMSKIE ŚWIATŁO POKOJU *

1. Poznała / poznał Dobrą Nowinę związaną z narodzinami Jezusa oraz przesłanie Betlejemskiego Światła Pokoju. Wie, jaką drogą dociera ono do Polski.
2. Poznała / poznał tradycje bożonarodzeniowe oraz uczestniczyła / uczestniczył w wigilii harcerskiej.
3. Pomogła / pomógł w zorganizowaniu w swoim domu świąt Bożego Narodzenia.
4. Uczestniczyła / uczestniczył w uroczystości przekazania Betlejemskiego Światła Pokoju (np. w hufcu, w instytucjach miejskich, w szkole, na harcerskiej mszy).

OPIEKUNKA / OPIEKUN BETLEJEMSKIEGO ŚWIATŁA POKOJU **

1. Zapoznała / zapoznał drużynę z przesłaniem Betlejemskiego Światła Pokoju.
2. Samodzielnie lub z zastępem odwiedziła / odwiedził samotną osobę mieszkającą w sąsiedztwie, przekazując jej Światło.
3. Przyniosła / przyniósł Betlejemskie Światło Pokoju do swego domu i zapoznała / zapoznał rodzinę z jego ideą. Wysłała / wysłał kartki z życzeniami bożonarodzeniowymi rodzinie lub przyjaciółom.
4. Zorganizowała / zorganizował wspólnie z zastępem wigilię dla zaprzyjaźnionego środowiska harcerskiego, przekazując mu Światło.

MŁODY PIELGRZYM * *

1. Potrafi wyjaśnić, jaki jest cel pielgrzymowania.
2. Uczestniczyła / uczestniczył w dwóch pielgrzymkach harcerskich (pieszych lub autokarowych), zrealizowanych od chwili otwarcia próby.
3. W czasie pielgrzymki brała / brał czynny udział w rekolekcjach (zaangażowanie w życie grupy, przygotowanie duchowe, przyjęcie sakramentów).
4. Opisała / opisał swoje doświadczenia pielgrzymkowe i przedstawiła / przedstawił na zbiórce zastępu.

PRZYJACIEL LITURGII (DO WYBORU, np. KATOLICKIEJ, PRAWOSŁAWNEJ, PROTESTANCKIEJ) * *

1. Pobożnie i aktywnie uczestniczy w nabożeństwie / mszy św, stanowiąc wzór dla innych.
2. Potrafi posługiwać się kalendarzem liturgicznym. Wie, kiedy obchodzi się podstawowe święta i jakie nabożeństwa są odprawiane w ciągu roku liturgicznego.
3. Pomagała / pomagał w przygotowaniu nabożeństwa mszy św., tzn. komentarze do czytań, procesję z darami, dobrać odpowiednie pieśni, ułożyć modlitwę wiernych itp.
4. Nauczyła / nauczył chętnych harcerzy z drużyny odpowiedniego zachowania na nabożeństwie mszy.
5. Uczestniczyła / uczestniczył w budowaniu ołtarza polowego na obozie drużyny. Zadbała / zadbał o urządzenie miejsca wokół niego, tak by atmosfera sprzyjała wyciszeniu i modlitwie.

MŁODY RELIGIOZNAWCA * *

1. Wie, jak nazywa się pięć głównych religii świata. Opowiedział o nich zainteresowanemu osobom z drużyny (zastępu).
2. Wie, gdzie w okolicy znajdują się świątynie lub miejsca modlitwy różnych wyznań. Zorganizował wycieczkę zastępu do jednego z tych miejsc i przedstawił w interesujący sposób podstawowe informacje z nim związane.
3. Zapoznała / zapoznał się z życiorysem założyciela wybranej religii i przedstawił jego osobę na zbiórce drużyny.
4. Nawiązała / nawiązał kontakt z osobą z kręgów skautowych lub harcerskich, która wyznaje inną religię.

POSZUKUJĄCA WARTOŚCI / POSZUKUJĄCY WARTOŚCI * *

1. Umie opowiedzieć, czym jest rozwój duchowy i religijny, potrafi wyjaśnić różnicę między pojęciami „duchowość” i „religijność”.
2. Prowadzi dzienniczek, w którym dokumentuje swoje przemyślenia i doświadczenia duchowe.
3. Nauczyła / nauczył się wybierać wartościową lekturę, filmy, spektakle teatralne i opowiedział o swoich przeżyciach z tym związanych.
4. Wie, jak nazywa się pięć głównych religii świata. Potrafi wyjaśnić, dlaczego na świecie jest wiele tradycji religijnych i duchowych.
5. Zorganizowała / zorganizował dla zastępu /drużyny zbiórkę, w czasie której harcerze mogli porozmawiać o swoim światopoglądzie i nauczyć się tolerowania różnic w tym względzie.

SZARA LILIJKA * *

Na 24 godziny oderwała / oderwał się od codziennych spraw, nie kontaktowała / kontaktował się z nikim (polecana samotna wycieczka na cały dzień do lasu). W tym czasie przemyślała / przemyślał Prawo Harcerskie i swój dotychczasowy do niego stosunek, oceniła / ocenił swoją wolę wypełniania Przyrzeczenia i Prawa Harcerskiego całym życiem (w każdej chwili, w każdym miejscu, każdym swoim czynem). Zastanowiła / zastanowił się też nad swoimi wadami i pomyślała/pomyślał nad tym, jak skuteczniej z nimi walczyć. Zdobywający przyznają sobie sprawność sami, jeżeli szczerze potwierdzą w swoim sumieniu, że chcą żyć zgodnie z zasadami harcerskimi zawartymi w Przyrzeczeniu i Prawie Harcerskim. Obrzędowe przyznanie sprawności można połączyć z odnowieniem Przyrzeczenia. Sprawność tę trzeba zdobywać co roku od nowa. Po upływie terminu jej „ważności” wymagana jest powtórna próba lub przystąpienie do zdobywania sprawności „mężnego” lub „chwata”.

MEŻNY * *

Przez siedem dni od chwili przystąpienia do próby (po otrzymaniu od opiekuna lub drużynowego listu otwierającego próbę) w tajemnicy przed osobą zdobywającą tę sprawność prowadzi walkę z wadą, słabością, kompleksem, który w szczególny sposób komplikuje jej współzycie z innymi ludźmi (np. kłótniwość, zarozumiałość, nietolerancja, nieśmiałość, spóźnianie się, nierzetelność). Sprawność przyznaje drużyna po wysłuchaniu relacji z przebiegu próby, jej ocenie i wniosku harcerki / harcerza o przyznanie sprawności.

PRZYJACIEL KSIĄŻKI *

1. Systematycznie czyta książki. Zgromadziła / zgromadził własną biblioteczkę ulubionych pozycji.
2. Samodzielnie wykonała / wykonał kilka zakładerek do swoich książek.
3. Brała / brał udział w konkursie czytelniczym organizowanym np. w szkole, drużynie, przez redakcję czasopisma lub portalu internetowego.
4. Wykonała / wykonał drobne naprawy introligatorskie kilku książek, pełniła / pełnił dyżur w bibliotece szkolnej lub publicznej.

BIBLIOTEKARKA / BIBLIOTEKARZ * *

1. Prowadziła / prowadził w czasie próby na sprawność bibliotekę drużyny (szczepe) lub obozu.
2. W czasie dyżurów w bibliotece szkolnej lub publicznej sprawnie posługiwała / posługiwał się katalogiem książek. Przygotowała / przygotował dla osoby prowadzącej zajęcia materiały na określony temat.
3. Zorganizowała / zorganizował wieczór literacki w drużynie, szkole, domu kultury.
4. Zorganizowała / zorganizował w szczepie lub szkole kiermasz książek.

KRONIKARKA / KRONIKARZ *

1. Prowadziła / prowadził w okresie próby kronikę zastępu (drużyny), posługując się kilkoma rodzajami pisma.
2. Sporządziła / sporządził notatki z wydarzeń na podstawie relacji świadków.
3. Dopilnowała / dopilnował przez co najmniej jeden rok, aby kronika była zawsze tam, gdzie drużyna.
4. Zapoznała / zapoznał się z twórczością najbardziej znanych polskich kronikarzy.

REPORTERKA / REPORTER * *

1. Przygotowała / przygotował rzeczowe relacje z biwaku lub obozu drużyny, z uroczystości szkolnej, z wydarzeń mających miejsce w okolicy.
2. Posługiwała / posługiwał się sprzętem reporterskim (dyktafon, aparat fotograficzny, kamera), przygotowując materiały dla szkolnego (lokalnego) radia, telewizji, gazety.
3. Napisała / napisał dwa reportaże: na wybrany i na zadany temat. Dobrała / dobrał ilustrujące je rysunki lub zdjęcia. Przedstawiła/ przedstawił je w drużynie.

MIŁOŚNICZKA ARCHITEKTURY / MIŁOŚNIK ARCHITEKTURY * *

1. Rozpoznaje sześć podstawowych nowożytnych stylów w architekturze. Odwiedziła / odwiedził znajdujące się w okolicy budowle charakterystyczne dla tych stylów. Wyniki zwiadu zaprezentowała / zaprezentował na zbiórce zastępu.
2. Zorganizowała / zorganizował wyprawę do ciekawego obiektu, opowiedziała / opowiedział o cechach charakterystycznych tej budowli, jej stylu i historii.
3. Zorganizowała / zorganizował zbiórkę poświęconą znanym polskim architektom.
4. Zaprojektowała / zaprojektował rozmieszczenie mebli i wystrój swego pokoju.

IGIEŁKA *

1. Wykonała / wykonał drobne prace: przyszyła/przyszył guziki do koszuli, obrębiła / obrębił chusteczkę, naszyła / naszył łątę na spodnie, zacerowała / zacerował dziurę w swetrze.
2. Uszyła / uszył ręcznie lub na maszynie drobny przedmiot, np. łapki do garnków, kieszeń na grzebienie w łazience, fartuszek kuchenny, worek na kapcie.
3. Wyszyła / wyszył swój monogram lub znaczek sprawności na rękawie munduru.

KRAWCOWA / KRAWIEC * *

1. Rozróżniła / rozróżnił podstawowe rodzaje tkanin: bawełna, wełna, jedwab, sztuczne tworzywa.
2. Nauczyła / nauczył się szyc na maszynie. Uszyła/uszył według gotowego wykroju spódnicę lub szorty, obrębiła / obrębił obrus, wszyła / wszył suwak, uszyła / uszył poszewkę na poduszkę.
3. Nauczyła / nauczył się konserwować maszynę do szycia.
4. Uszyła / uszył chusty dla drużyny lub zastępu.

MISTRZYNI / MISTRZ RĘCZNYCH ROBÓTEK * *

1. Wykonała / wykonał różne prace: na drutach lub na maszynie dziewiarskiej lub splotła/splótł makramę według własnego wzoru.
2. Przedstawiła / przedstawił na zbiórce zastępu lub drużyny własnoręcznie wykonane prace.
3. Zorganizowała / zorganizował w drużynie (szczepie lub w szkole) wystawę robótek ręcznych, zapraszając na nią znanych w okolicy mistrzów i mistrzynię.
4. Nauczyła / nauczył młodszych wykonania prostych makram.

PROJEKTANTKA MODY / PROJEKTANT MODY * *

1. Wymieniła / wymienił kilku polskich i zagranicznych projektantów mody.
2. Czyta systematycznie w czasopismach i w Internecie artykuły prezentujące aktualne trendy w modzie.
3. Przedstawiła / przedstawił swoje zbiory projektów ubrań i wykrojów.
4. Przedstawiła/przedstawił zaprojektowany samodzielnie strój na zbiórce zastępu lub drużyny.
5. Zaprezentowała/zaprezentował cztery stylizacje, np.: do szkoły (pracy), na dyskotekę, na wycieczkę, na ważne spotkanie. Wyjaśniła / wyjaśnił w zastępie lub drużynie zasady doboru stroju odpowiedniego do okazji, typu urody, sylwetki.

ROWERZYSTKA / ROWERZYSTA *

1. Potrafi jeździć na rowerze.
2. Zdobyła / zdobył kartę rowerową.
3. Konserwowała / konserwował rower przed wycieczką i po niej.
4. Uczestniczyła / uczestniczył w trzech całonocnych wycieczkach rowerowych.

CYKLISTA * *

1. Zna zasady bezpiecznego poruszania się pieszych i rowerzystów po drogach.
2. Zna budowę i potrafi konserwować rower. Potrafi zmienić dętkę.
3. Brała / brał udział w kilku wycieczkach rowerowych.
4. Wie, jaka jest różnica pomiędzy wymijaniem, omijaniem i wyprzedzaniem oraz zna zasady pierwszeństwa przejazdu (m.in. na skrzyżowaniach). Poznała / poznał dziesięć znaków poziomych (na jezdni) i pokazała / pokazał je zastępowi podczas wycieczki po mieście.
5. Wykonała / wykonał planszę ze znakami drogowymi, obejmującą: 10 znaków ostrzegawczych, 10 znaków zakazu, 12 znaków nakazu oraz 10 znaków informacyjnych. Wytłumaczyła/wytłumaczył ich znaczenie na zbiórce zastępu.

STRAŻNICZKA BEZPIECZEŃSTWA / STRAŻNIK BEZPIECZEŃSTWA * *

1. Zapoznała / zapoznał się, wspólnie z osobą dorosłą, ze stanem technicznym maszyn używanych w gospodarstwie.
2. Spisała / spisał, jakich napraw należy dokonać, aby wszystkie urządzenia były bezpieczne. Wnioski przedstawiła / przedstawił osobie dorosłej.
3. Zapoznała / zapoznał się ze znakami oznaczającymi niebezpieczne narzędzia, miejsca oraz czynności.
4. Przygotowała / przygotował i przedstawiła / przedstawił na zbiórce drużyny zasady bezpiecznego postępowania się sprzętem w gospodarstwie.